

יו"ל ע"י כולל "שערים המצויינים" שע"י מוסדות "דרכי תורה" רחובות

ה' כסיו ה' פשתהלק ה' ז' תמוז תשס"א ה' ג' ליון 228 ה' שנה ה' ה'

סימן לבנים

בדרך? אלא שנרמז בזה שאם האב רוצה שיהיו בניו שקועים בלימוד התורה הקד', צריך הוא להיות בעצמו שקוע בה בכל זמן ועת, בשבתו בביתו ובלכתו בדרך, וממנו יראו וילמדו בניו את יקרת ערכה של התורה וחובת ההתמדה בה, וינהגו כמותו. והגר"ח קרלנשטיין זצ"ל (קונטרס סוכות עמ' נ"ד) המליץ על פי זה את מאמר חז"ל **שיהא אדם תוכו כברו**, דהיינו שתוכו של האדם נודע על ידי **"ברו" מלשון ברא, בן**. ופנימיותו של האב נגלית כלפי חוץ במעשי בנו.

סגולת אהבת התורה לבנים תלמידי חכמים

והגר"א דסלר זצ"ל (ממ"א ח"ד עמ' 197) כתב בענין זה, **"דבר זה נראה בחוש, אם נסתכל במה שעובר מהאב לבנים. כי מי ששייך לתורה רק בשכלו, ובלבו מחשיב את ערכי העולם הזה, בדרך כלל ילמדו בניו ממנו את אשר יאהב בלבבו, היינו העולם הזה"**. ועל פי דבריו יש לבאר מאמר חז"ל (שבת כג, ב) **"אמר רבא, דרחים רבן הוו ליה בנין רבנן"**. ופירש רש"י, שמי שאוהב תלמידי חכמים יזכה לבנים תלמידי חכמים, הואיל והינו אוהב אותם כאהבת אב לבנו. ונראה שאין זה ענין סגולי בלבד, אלא שאדם האוהב את לומדי התורה כפי שאוהב את בנו, הדבר מוכיח ששייכותו לתורה איננה רק בשכל אלא שגם בלבו מחשיב הוא עד מאד את התורה ולומדיה ומחמת כן אוהבם אהבת נפש. ובנים אשר נתחנכו בבית שיוקדת בו אהבת התורה ולומדיה בלב ובנפש, ודאי שנחקק בהם הדבר, וישאפו בכל ליבם ומאודם שיהא חלקם בנחלת בני התורה. ולכן אב האוהב את לומדי התורה זוכה לבנים תלמידי חכמים.

צאצאי יתרו דושנה של יריחו

ובצאצאי יתרו נאמר (שופטים א, טז) **"ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים"**, ופירש רש"י שניתנה להם דושנה של יריחו, והתלמידים שבהם הניחוה והלכו אצל יעבץ שהיה במדבר יהודה כדי ללמוד תורה. וכתב בספר **'חומת אנך'**, שבא הכתוב ללמדנו עד כמה היו מחבבים את התורה, שהניחו דושנה של יריחו שהיה בה דבש לרוב ונדדו למדבר השמש ללמוד תורה. **וירשו מידה זו מאביהם יתרו שהניח את כל כבודו והלך אל משה למדבר בעבור התורה.**

בפרשתנו נאמר (פכ"ג פס' טו) **"כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו"**, ופירש רש"י **"אני מסתכל בראשיתם ובתחילת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות"**. ונמצא שהאבות והאימהות הם ראשית ושורש למעלת בניהם.

בדברים אלו טמון יסוד גדול וחשוב בהנהגת אבות ובנים, והוא על פי מה שיש להעמיק ולבאר בפירוש רש"י לאור דברי השפת אמת (בא תרמ"ד) **"כל מעשה טוב או רע שנעשה על ידי הבנים, נמצא מזה שורש באבות, רק שיצא עתה בזרעם לפועל, אבל בכך נמצא הכל באבות"**.

תורף דבריו, שהאב איננו רק התחלה וראש לבניו, והתייחסותו אליהם הינה כיחס השורש אל הפרי. וכשם שכל מהותו ואיכותו של הפרי טמונה בשרשיו, כך הנהגת הבנים ותכונותיהם טמונות באב. וככל שתגדל מעלת האב בתורתו ובמידותיו ובמעשיו הטובים, כך תתרומם מעלת בניו, ויזכה לראותם גדולים בתורה ויראת שמים.

ולכן נקט רש"י שהאבות הינם ראשית ושורש, שהרי הם ראשית והתחלה לבניהם, אך גם ובעיקר השורש והגורם למעלתם. [ובדרך דרוש יש לפרש "מגבעות אשורנו" שהוא מלשון **תוקף וכח** (כמבואר במס' גיטין לו, ב. עיי"ש ברש"י ד"ה אס). והאבות והאימהות הם השורש והכח לבניהם].

"והנגלות לנו ולבנינו"

וב'צדקת הצדיק' לר' צדוק הכהן (אות ס"ג) כתב **"האבות ניכרים בבניהם, כי מה שהוא סתום במעמקי הלב של האבות מתגלה על פי רוב אצל הבנים"**. והיינו כפי שנתבאר שמעשי הבנים בפועל נמצאים בכח אצל האבות, והצפון במטמוני לב האב, מתגלה לעין כל בהנהגת בניו.

ודורשי רשומות דרשו בדרך זו את הפסוק (דברים פכ"ט) **"הנסתרות לה' אלוהינו, והנגלות לנו ולבנינו עד עולם"**. כי הגם שהנסתרות בלב איש אינם ידועים למאן דהוא, מכל מקום "הנגלות לנו ולבנינו", כלומר, שע"י מעשי הבנים נגלה לעין מה שבלב האבות. והסבא מקלם זצ"ל (ח"ב עמ' רט"ו) פירש באופן זה את הפסוק **"ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך"**, ולכאורה היה צריך לומר **"בשבתם בביתם ובלכתם**

עטרת זקנים בני בנים

וממעשיהם של יתרו חותן משה ונר זקינו של שאול יש ללמוד ולפרש הפסוק (משלי יז, ה) **"עטרת זקנים בני בנים"**, שהנכדים והצאצאים הם עטרה לראש זקניהם, ולא רק מחמת שמכבדים אותם ושומעים לדבריהם, אלא שמעלת הצאצאים מעידה על טיב ואיכות שרשם, וכאשר עמלים הם בתורה ועוסקים בגמילות חסדים, הרי זה פועל יוצא של מידות הסב, ועטרה ושבת הם לו, בהנהגת זרעו אחריו.

וכיסוד זה שמעלת הצאצאים מעידה על טיב ואיכות שרשם מצאנו **במשך חכמה** (שמות לו, א) שביאר מדוע דוקא בצלאל נכדו של חור עשה את הארון ומלבדו לא הורשה אף אדם לעסוק בו. וכתב **"כי השיית חשש שמא אחרי שחטאו בעגל יבוא מי שיעסוק בעשיית הארון להרהר איזו מחשבה זרה הנוטה לדרכי העבודה זרה, לכן בחר בצלאל שאביו חור נהרג על אשר מיחה בעשיית העגל, ואם כן מצד החינוך והטבע הוא שונא כל הנוטים אחרי ההבל וציור שום דמות ותמונה, ובל יבוא לשום מחשבה זרה כלל, ולכן כתב "ויעש בצלאל" שהוא לבדו עשה את הארון בלי שום סיוע"**. ללמדך, כי כוחות הנפש של הסב טבועים וחקוקים במידותיהם של צאצאיו.

משבצות זהב לבושה

ובספרנו "רינונה של תורה" (מאמר ז) ביארנו בדרך זו את הפסוק (תהילים מה, יד) **"כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה"**, שדרשוהו חז"ל במעלת הצניעות. וכמאמרם (ירושלמי יומא פ"א ה"ג) **"אשה צנועה ראויה לצאת ממנה כהן גדול הלבוש משבצות זהב"**. ולכאורה קשה שהרי משבצות הזהב הם מקום מושבם של אבני החושן, ועיקר השבח הוא באבנים עצמם ולא במשבצות שהיו מחזיקות אותם, ומדוע נמשלה אשה צנועה למשבצות ולא לאבנים הטובות, ומה המעלה במשבצות בפני עצמן. אמנם לאור מה שנתבאר במאמר זה, יש לפרש היטב דמיון האשה הצנועה למשבצות הזהב, כי כשם שהמשבצות הם הבסיס והמושב לאבנים, כך האמהות הם הבסיס לבניהם. והשבטים החקוקים על אבני החושן זכו למעלתם בזכות האמהות הקד' אשר כמשבצות זהב הנה. וכל אם צנועה בישראל הרי היא כבסיס וכמשבצת זהב להצלחת בניה בתורה ויראת שמים.

והנה יתרו זכה שנקראת פרשה שלימה בתורה על שמו, ולא עוד אלא שבה נכלל ענין מעמד הר סיני וקבלת התורה. וזאת משום שמידתו היא המפתח לקבלת התורה על ידי מאיסה בטובות העולם הזה, והחשק והרצון שבלב ללימוד התורה.

וזכה להשריש מידה זו בצאצאיו, עד אשר נקראו בפי חז"ל **"חסידים"** (רשי"י שם, ומקורו בספרי בהעלותך) ומשום שאין לך חסיד גדול יותר ממי שממאן לינוק מדובשה של יריחו ומוסר נפשו כדי להתבשם ביינה של תורה. וכל זה מכח יתרו זקנם שהשריש וקנה בנפשו מעלה זו.

שאל זכה לפלוכה בזכות זקינו שהאיר לרבים

ובתנחומא דרשו (תצוה ח, וכ"ה בירושלמי שביעית פ"ג) **"מפני מה זכה שאל למלכות מפני שהיה זקינו מדליק נרות לרבים במבואות האפלים"**, וכתב בסדר הדורות (ב' אלפים תרל"ו) שזקינו של שאל ששמו נר, היה עם הארץ ולא עסק בתורה, אך נהג להדליק נרות לרבים במבואות האפלים כדי להאיר את הדרך לבתי כנסיות ובתי מדרשות.

והט"ז (ס"י תרע"ד סק"ג) כתב בשם הרש"ל, שממדרש זה מוכח שמותר להתיר להדליק במוצאי שבת מנר של בית הכנסת כדי להאיר הדרך לביתו במבואות האפלים, שהרי מפני שנהג נר בדבר זה, זכה נכדו שאל למלכה.

וצריך ביאור מה השכר והמידה שכנגד שהאיר נר לרבים זכה שאל למלכה, ומה המכנה המשותף בין מלכה להארת הנר לרבים?

ונראה לבאר הענין על פי דברי הגר"א **במשלי** (טו, טו) על הפסוק **"באור פני מלך חיים"** - **"כשהמלך באור הפנים של שמחה, אז חיים לעמו ומדינתו"**, ונתבאר בזה שהנתינה והטובה שמעניק המלך לעמו מוגדרים כאור פני המלך, וכשהמלך מטיב לעמו וגומל עימם חסד, הרי הוא מאיר פניו להם.

וכן מצינו ב**פרקי דרבי אליעזר** (פ"ט) **"שפני המלך מאירות כאור החמה, ואין זה שבח או מעלה בעלמא, אלא שזהו עיקר ענינו של מלך להאיר ולהשפיע לעמו כהארת החמה לעולם"**.

וכיון שהאבות הם שורש למעלת בניהם, זכה נר שהטיב והאיר לרבים, שיהא שאל נכדו מלך, המטיב ומאיר לרבים.

ולקח גדול יש בדבר שהאב במעשיו זוכה ומזכה מעלות כה גדולות לזרעו, והורים שההטבה וההארה לרבים בראש מעיניהם, זוכים לבנים המאירים לכלל ישראל בתורתם ובמעשיהם, כי מעשי האבות הם **סימן לבנים**.

העלון מוקדש לע"ג: ר' בנימין בן משה ז"ל ♦ מרת סרח (שרה) בת רחמה ע"ה ♦ צביה בת סרח ע"ה ♦ מרת רחל בת סאלחה ע"ה ♦ מרת נאו"ה בת תאג'ה ע"ה ♦ אהרן בן יחיא מעברי ז"ל ♦ מאור בן צביה ז"ל ♦ אבלין בת איבון ע"ה ♦ המנוח שלמה אלפסי בן שמעון ז"ל ♦ שלום בן חיה חנה ז"ל ♦ בצלאל בן רחל ז"ל ♦ אברהם בן משה וזהרה ז"ל ♦ שלום בן יחיא ויהודית ז"ל ♦ שלמה בן דוד ומרים ז"ל ♦ שמואל בן דוד ומרים ז"ל ♦ חיים ויקטור בן רחל ז"ל ♦ שמעון בן אמיליה ז"ל ♦ משה בן חלימה וסלם ז"ל ♦ הרב עובדיה בן יעקב יעבץ ז"ל ♦ שאול בן צמח ז"ל ♦ יחזקאל בן ג'ולית ז"ל ♦ טוביה בן אברהם ובתיה ז"ל ♦ עמישדי בן פלטיאל ורזולה ז"ל ♦ יצחק חיים גיגי בן קמילה ז"ל ♦ קינן בן לאוזה ז"ל ♦ יחיא בן כדיה ז"ל ♦ יהודה בן שמעה ז"ל ♦ אהרון בן חביבה ז"ל ♦ משה בן שמחה ז"ל ♦ נאג'י בן מרים ז"ל ♦ חיים שלום שקל בן לאה ז"ל ♦ אברהם שמעון בן שלום ז"ל ♦ קובי יעקב בן אסתר נועה ז"ל ♦ ישראל ליב בן דוד שלום ז"ל ♦ יוסף בן מסעוד ז"ל ♦ יורם רם שמואל בן חיים ז"ל ♦ ישראל בן שמעון ז"ל ♦ שרגא בן גולדה ז"ל ♦ שמעון בן סעיד ז"ל ♦ מאיר בן עליה ז"ל ♦ פריץ בן מסעודה ז"ל ♦ אברהם בן גיטה ז"ל ♦ דוד בן ציון בן בידה ז"ל ♦ ברכה בת שבע ע"ה ♦ סעידה בת נעימה ע"ה ♦ מרצדס בת פרלה ע"ה ♦ שרה בת משה וזהרה ע"ה ♦ רחל בת ג'ריה ע"ה ♦ רבקה בת שרה ע"ה ♦ רוגינת בת מנטה מרגלית ע"ה ♦ רחל בת חיה ע"ה ♦ סעדה בת וזהרה ע"ה ♦ מרים בת צפורה ע"ה ♦ לאה בת סלמה ע"ה ♦ אסתר אושרת בת תלעת ע"ה ♦ חיה חנה בת איזה ע"ה ♦ שרה בת מרים ע"ה ♦ נעימה בת לולו ע"ה ♦ צרויה בת מרים ע"ה ♦ מרלן חיה בת אודט ע"ה ♦ רבקה בת סביחה ע"ה ♦ חיה חייקה בת חיים משה ע"ה ♦ ת.נ.צ.ב.ה